Poštnina plačana v gotovini

Cena 1 Din

POHOD

Svoji k svojim!

Letna naročnina znaša Din 40·—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 8/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 9. oktobra 1934. Štev. 40 — Leto III. IZHAJA VSAKO SOBOTO

Uvodna beseda

Prvič stopa pri nas Slovencih pred širšo javnost akcija »Svoji k svojim«, prvič hočejo glavni sodelavci te akcije pojasniti široki javnosti program, delo in cilje te akcije.

Zamislila in pokrenila je to akcijo NO, ki je morala v izvajanju svojega nacionalnega programa, če je hotela ostati zvesta svoji misiji in tradiciji, priti do zaključka, da je pogoj za vsako, res uspešno sistematično nacionalno delo gospodarska okrepitev našega naroda in da je prvi pogoj take gospodarske okrepitve našega naroda njegova gospodarska *osamosvojitev!*

Ravno mi Slovenci vemo, kako in koliko se je že grešilo v tem oziru, odkar smo postali del jugoslov. drž. naroda in odkar živimo v lastni, nacionalni državi, v naši lepi in tako dragi nam Jugoslaviji! Ko smo postali svobodni, je nastala nujna potreba gospodarske osamosvojitve, saj med nami ni bilo mnogo podjetnikov. Imeli smo zanesljiv kader trgovcev in obrtnikov, toda industrija je bila po veliki večini v rokah *Nemcev,* ki so si potom nje gradili svoj most do Adrije. Takrat se je začel pokret nacionalizacije tujih podjetij. Brez dvoma dobro mišljen in zamišljen, a žal izpeljan na način, ki ni bil ravno *najsijajnejši* dokaz naše sposobnosti, predvsem pa one globoke sistematičnosti in one idealistične *brezosebne* požrtvovalnosti, ki je pri takih akcijah potrebna! Vsled tega je akcija po velikem delu zaključena z neuspehom, ki je stal naše narodno gospodarstvo ogromnega denarja, pa kljub temu ni nacionaliziral teh podjetij v čem drugem kot v tem, da so si privzela jugoslovanske izveske in da je našlo v njih upravnih svetih mesta nekaj domačih blestečih imen!

Po tem neuspehu ni bil stvorjen noben nov, resen poskus. Pač, na vseh koncih in krajih, v govorjeni in tiskani besedi se vodi vojna proti tujemu kapitalu, se opisuje beda našega domačega producenta in konsumenta, zlasti pa beda našega delavca, toda, besede ne pomenijo ničesar če treba voditi borbo za spas in obstoj naroda! Noben posameznik, nobena skupina in nobena organizacija ne bo dosegla ničesar, če ne sodeluje narod, za čegar srečo in bodočnost gre! Akcija »Svoji k svojim« je *prvenstveno socijalna* akcija v najboljšem in najširšem smislu te besede! Ona je namenjena celokupnemu narodu in vsem stanovom, ki žive v tem narodu. Ona hoče okrepiti naše industrialce in obrtnike, toda ne radi njih samih, marveč le zato, da bodo našli naši domači delavci gospodarje, ki so *naši* in se tega zavedajo tudi v praksi s tem, da nudijo domačemu delavcu možnost človeka dostojne eksistence in le zato, da bodo ti naši gospodarji predelavali prevenstveno *naše* domače sirovine in jih seveda tudi primerno plačali. Čim bolj bodo domači producentje ustrezali tem zahtevam, tembolj bodo naši, tem večjo podporo jim bo nudil narod voden po sistematično širom države razpredeljeni Akciji »Svoji k svojim«. Celokupen narod mora izvajati kontrolo nad delovanjem industrije, ki proizvaja na naši zemlji, le on bo imel ono suvereno moč, ki je potrebna, da se zajeze in onemogočijo vsi poskusi izkoriščanja *našega delavca* potom plačevanja sramotno nizkih mezd, *našega konzumenta* potom pretiranih prodajnih cen, *naše države* potom prikrivanja dohodkov, predvsem pa *našega naroda* potom izpodrezovanja njegovih korenin. Čim bodo stali taki škodljivci pred strnjeno fronto celokupnega naroda in jim bo ta narod ne le v besedi, marveč *v dejanju* pokazal, da jih ne smatra *v e č* za svoje, verujte, da si bo takrat premislil vsak! Saj bo imel le dve možnosti: ali ugoditi zahtevam naroda, ki si ne pusti izmozgavati svojih teles in izpijati svoje krvi na svoji zemlji niti po tujih, niti po lastnih podjetjih *ali* pa zapreti obrat! Organizirati naš celokupni narod v tem smislu, to je končni cilj naše Akcije »Svoji k svojim«. *J. C.*

Prvo javno zborovanje akcije „Svoji k svojim!“

V nedeljo, dne 7. oktobra t. l. se je vršilo prvo javno zborovanje po Narodni Odbrani pokrenjene in vodene akcije »Svoji k svojim«. Zborovanja se je udeležilo najmanj 3000 ljudi ter je bila velika dvorana hotela »Union« z galerijami vred povsem napolnjena. Že to kaže, kako veliko je bilo zanimanje javnosti za to prvo zborovanje naše Akcije, koje absolutno potrebo priznava danes vsak. V sledečem bomo priobčili nekaj glavnih referatov, zlasti referate dr. Dularja Milana, vodje Akcije v naši banovini, zastopnika čevljarjev Kristana in gospe Likarjeve kot zastopnice naših gospodinj.

Iz zgolj principijelnih razlogov pa moramo ugotoviti, da ta prireditev očividno ni bila po volji gotovim osebam, od katerih z ozirom na njih neprestano govoričenje o jugoslovanstvu in prerojenju našega naroda ne bi mogli pričakovati takega postopanja. Ugotavljamo, da je ta naša Akcija povsem nepolitična, še več, ona izključuje vsak političen vpliv in vsako naslanjanje na eno ali drugo politično partijo. To je takoj v uvodu svojega poročila povdaril dr. Dular, čeprav bi takega povdarka sploh ne bilo treba. Toda pri nas so razmere že tako zastrupljene, da se gotovi ljudje najprej vprašajo, **kdo** dela in **kdo** sodeluje tu ali tam, potem šele uravnavajo svoje razpoloženje, žal ne po umestnosti ali neumestnosti dotičnega dela, marveč le po svojih lastnih, zgolj osebnih simpatijah in antipatijah.

Vsak miren in trezen opazovalec zborovanja je moral ugotoviti, da se ga je udeležila tudi skupina ljudi, ki je zborovanje neprestano motila z medklici, hotela to izključno gospodarsko in socialno zborovanje spremeniti v nekak političen metež in hotela kovati na skrajno podel demagoški način političen kapital. Za koga? Kdo bi imel korist od tega, če bi predstavnik politične oblasti zborovanje predčasno zaključil? Narodu in njegovim interesom bi prav gotovo ne bilo služeno na način, ki so si ga — to trdimo in tudi lahko dokažemo — zamislili gotovi za javnost dokaj ugledni ljudje. S stvarjo se bomo pečali še prav podrobno, ker ne bomo dopustili pod nobenim pogojem, da bi zavirali resno nacionalno delo ljudje, ki ne vidijo prav nič drugega kot sebe in svoje osebne ali politične interese in mržnje. Za sedaj dovolj o tem, ker nam primanjkuje prostora in je važnejše, da priobčimo že v tej številki vsaj glavne referate.

Poročilo dr. Dularja Milana

Mnogo je že bilo raznih zborovanj, mnogo plodnih, a tudi mnogo neplodnih. Upam, da bo današnje zborovanje rodilo primerne sadove, zborovanje, ki je zborovanje vseh brez razlike političnega nazora, zbor lačnih in zbor onih, ki še bodo lačni, če si ne bomo znali v svoji državi pomagati sami z lastno močjo in lastno voljo. Današnje zborovanje naj bo tudi opozorilo vsemu narodu in merodajnim oblastem, kam jadramo z našim gospodarstvom, energičen poziv »nesložnim Slovanom« k slogi in skupni akciji samoohrane in samoobrambe. Še dalje grem: Današnji zbor naj bo tudi memento kulturnim tvorcem, da se nam pridružijo, ker kjer ni kruha in vlada beda, tam zaostaja v svojem razvoju tudi znanost in veda.

Mi nočemo biti lačni in lačni hočejo biti siti. To je naša pravica napram naši domovini, ki je dovolj bogata, da nasiti vse svoje hčere in sinove. Da nimamo danes tega, smo krivi sami in drugi, ker domovina nam nudi vsega; treba je le pravilno in smotreno jemati.

Koliko odkrite bede srečujemo vsak dan in koliko je še one, skrite po naših mestnih in kmetskih domovih, ker se ljudje sramujejo beračenja. Koliko je baš sedaj v tem trenutku mater, ki ne vedo, kaj dati v lonec otrokom za kosilo, ker je mož že mnogo, mnogo mesecev brez posla.

Možje in žene! Nam ne pomagajo več socialne akcije, podpore in miloščine. Pošten človek ne zahteva miloščin, ki so zanj sramotne. On zahteva dela, da zasluži zase in svojo rodbino svoj vsakdanji kruh.

In kaj delamo mi? Ves svet ječi pod pezo težkih gospodarskih razmer kot posledica zlasti svetovne vojne. Vse države se skušajo rešiti in zapirajo svoje gospodarske meje z zidom autarkije. Najbolj industrijske države, ki so navezane na izvoz svojih industrijskih izdelkov, forsirajo svoje domače kmetijstvo in mi, kot agrarna država, ne vemo več kam izvažati naše kmetijske pridelke. — Autarkija ni zdrav gospodarski sistem. Vendar pa rečem: če vse države žele samo prodajati in nič kupovati, vendar ne bomo mi odpirali naše meje in naše žepe za tuje blago, ko domačega ne moremo prodati. Kupujmo samo tam, kjer tudi od nas kupujejo in samo tiste izdelke, ki jih potrebujemo.

Skeleča rana pa boli še globlje. S tem, da kupujemo one inozemske izdelke, ki se izdelujejo tudi že doma, okrutno tepemo svojega sočloveka in tudi samega sebe. Ali se ne zavedate, da podpirate z nakupom nepotrebnega inozemskega blaga inozemskega tovarnarja in inozemskega delavca? Da je inozemec zaposlen z Vašimi naročili in nakupi, domačemu delavcu pa s silo odtrgujete košček kruha izpred ust. Naša tovarna in obrtna delavnica nima naročil, nima dela, in delavci so na cesti, brezposelni in brezpravni.

V podkrepitev mojega referata mi dovolite, da v kratkih potezah orišem današnjo sliko gospodarstva v Jugoslaviji.

Predvsem moram povdariti, da doba od leta 1930 naprej ni morda navadna konjunkturna kriza, marveč, da je to del svetovnega preobrata v gospodarstvu, tehnične in duhovne revolucije na svetu in nje refleks, ki tudi od našega gospodarstva zahteva, da se izpremenjeni situaciji prilagodi in svojo strukturo popravi tako, da bo imelo naše gospodarstvo v novi fazi več izgledov na uspešno delo.

Glavni stan, to je kmetski stan, je postal po pretežni večini pasiven. Indeks cen kmetijskih pridelkov je padel od leta 1928. od 130 do septembra 1933 na najnižjo točko 48. Pri živini je indeks padel v treh letih za celih 55% in ne kaže nobene tendence zboljšanja. To vprašanje se da rešiti, vendar ne z raznimi uredbami, marveč s sistematičnim, organizatoričnim delom, ki bo pač trajalo nekoliko let.

Naš izvoz bo skoraj prenehal. Izvažamo lahko samo še, če damo blago pod ceno, ali pa tedaj, kadar ima inozemstvo izredno slabe žetve. Normalno na izvoz skoraj ni več računati. Naj navedem nekoliko številk o našem izvozu. Leta 1926 smo izvozili skoraj 300 tisoč ton pšenice, a v letu 1933 samo še 12.700 ton. Torej v letu 1926 30.000 vagonov in v letu 1933 samo še 1.270 vagonov. Dobili smo za pšenico v letu 1926 846 milijonov dinarjev, v letu 1933 pa samo še 16 milijonov. — Leta 1926 smo izvozili goveje živine za 355 milijonov dinarjev, v letu 1932 pa samo še za 58 milijonov. Tako smo v osmih letih padli pri goveji živini na eno sedmino nekdanje vrednosti izvoza in pri pšenici na eno petdesetino. Občutno je nazadoval tudi eksport jajc. Leta 1926 smo dobili za izvožena jajca 600 milijonov dinarjev, preteklo leto pa samo še 176 milijonov. — Lesa smo izvozili v letu 1924 še za eno milijardo 600 milijonov dinarjev, leta 1932 pa samo še za 420 milijonov; torej smo padli na eno četrtino nekdanjega izvoza. — Skupno smo izvozili v letu 1926 za skoraj 3 milijarde dinarjev in smo padli v letu 1933 na 870 milijonov, to je za več kot dve tretjini.

Naj vam podam še nekaj podatkov o našem izvozu, predno govorim o uvozu.

Perutnine smo izvozili v letu 1931 še za 105 milijonov dinarjev, in v letu 1933 za 86 milijonov. — V eksportu drobnice smo padli zadnji dve leti od 81 milijonov dinarjev na 34 milijonov.

Skoraj v istem razmerju, kot naš izvoz je padla tudi naša domača industrijska in obrtna produkcija, ki je povzročila seveda težko socijalno bedo. Samo v Dravski banovini je padla industrijska in obrtna proizvodnja v zadnjih 3 letih skoraj za polovico. Ne smemo pa pri tem prezreti, da živi polovica slovenskega prebivalstva od industrije in obrti. V ilustracijo naj navedem nekoliko številk iz vidika delavskih interesov: Po podatkih Središnjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu je tekom zadnjeletne krize nad 110.000 ljudi v celi državi izgubilo svoje delo in svoj zaslužek. Ta zaslužek bi znašal letno 700 do 800 milijonov, od katerega odpade najmanj ena šestina, t. j. približno 130 milijonov na Dravsko banovino. Mislim, da ta številka dovolj jasno prikazuje težko socijalno katastrofo. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da so tudi oni ljudje, ki so tudi še zaposleni, nazadovali v svoji povprečni mezdi za približno 4 dinarje na dan, kar znaša pri 75.000 zavarovancih in 300 delavnih dneh lepo vsoto od 90 milijonov dinarjev.

Jugoslavija je bila velik eksporter delovnih moči. Od leta 1923 do 1932 se je izselilo v prekomorske dežele 150.000 delavcev, vrnilo pa se jih je 57.000, tako, da je 92.000 ljudi našlo novo eksistenco v prekomorskih državah. Tudi v evropske industrijske države se je izselilo 81.000 delavcev, vrnilo pa 21.000, tako, da je tudi v evropskem inozemstvu obdržalo svojo eksistenco 60.000 naših delavcev. Leta 1932 pa je odpotovalo preko oceana samo še 2.500 delavcev. Vrnilo pa 6.000. Pa tudi na našem kontinentu je šlo leta 1932 v inozemstvo samo še 6.600 oseb, vrnilo pa se jih je 8.200.

Kakšen je položaj na borzah dela, nam kažejo sledeče številke, ljudi, ki so se obračali v posameznih letih za pomoč in podporo:

l. 1930 151.000 delavcev in nameščencev,
l. 1931 168.000 delavcev in nameščencev,
l. 1932 272.000 delavcev in nameščencev,
l. 1933 310.000 delavcev in nameščencev.

V treh letih gospodarske krize se je število oseb, ki iščejo pomoči in podpore in dela, podvojilo.

Težka je situacija naših rudarjev v Sloveniji. Leta 1925 jih je bilo zaposlenih še 16.700, dočim je lansko leto imelo svoj kruh le še 9.746 rudarjev. Leta 1925 so znašale mezde v naših premogovnikih še 187 milijonov dinarjev in lansko leto samo še 68 milijonov dinarjev.

Od zaposlenih delavcev so, po statistiki stanja v septembru lanskega leta, zaslužili: 65.700 delavcev samo do 8 dinarjev na dan, 237.000 delavcev med 8 in 24 dinarjev in samo 14% vsega delavstva preko 48 dinarjev na dan.

Ali ni za vsakega poštenega in treznega človeka preočitno, da je na vsak način potrebno, da se ustvarijo narodu prilike za delo, da se zaposlenim zviša življenski standard, ker le tako bo konzumna moč prebivalstva močnejša, od katere je odvisen ne samo obrtnik in industrijalec, marveč tudi danes nezaposleni delavec.

Kot bi me udaril s pestjo po obrazu pa začutim, če se spomnim člankarja beograjskega časopisa »Politika«, ki v zadnjem času bruha izpade na našo industrijo, zlasti ono v Sloveniji. Člankar V. G. (Vasa Gluhi) menda računa z instinkti srbskega kmeta proti industriji, ne zaveda se pa pri tem, koliko ljudi živi od industrije in obrti. Gospod V. G. najbrže ne pozna številk o našem izvozu, o brezposelnem delavstvu in njih bedi, niti ne številk o uvozu, katere vam bom še predložil. Ali g. V. G. ne ve, da je zdrava industrija in obrt eden temeljev našega gospodarstva in kaj pomeni za slučaj vojske?

Gorostasne številke o nazadovanju našega gospodarstva, ki sem vam jih že navedel, pa seveda vplivajo tudi na davčno moč našega naroda. Jasno je, da brezposelni ne plačuje davkov in slabo plačani manj davkov. Zato se davčne dajatve prevale na druge sloje. Če bi država dobila ob ugodni konjunkturi dovolj denarja na davkih, sem prepričan, da bi tudi danes slabo plačani državni uradnik prejemal plačo, ki odgovarja eksistenčnemu minimu njegovega stanu.

S številkami, ki sem vam jih navedel, je dokazano, kako raste število brezposelnih, kako propada delavski in nameščenski stan, zato, ker naša industrija in naša obrt nimata dela. Toda: **Mesto, da bi kupovali industrijske in obrtne izdelke doma in zaposlili domačega delavca, mesto, da kupujemo kmetijske proizvode od našega kmeta, kupujemo le-te v inozemstvu in s tem podpiramo inozemskega fabrikanta, inozemskega obrtnika in trgovca in inozemskega delavca, naš delavec pa naj bo brezposeln, trpi in strada s svojo ženo in svojimi otroci.**

Naj vam navedem samo nekaj karakterističnih številk o slepem nakupovanju onega inozemskega blaga, ki se v dovoljni meri že lahko tudi producira in dobi doma.

Govejih sušenih kož še vedno uvažamo za 38 milijonov dinarjev. Raznih tkanin še vedno za skoraj 400 milijonov dinarjev; papirja za časopise za 25 milijonov; riža za 50

milijonov; pomaranč za 21 milijonov; razne zelenjave za 5 milijonov; železa za 134 milijonov; igrač za 3 milijone; cvetja za 2 in pol milijona; kozmetičnih preparatov za 10 milijonov; sušenih rib za 4 milijone in čipk za skoraj 1 milijon itd. Ali z drugimi besedami:

3 in pol leta moramo izvažati pšenico, da lahko eno leto uvozimo kot lansko leto za 50 milijonov dinarjev riža.

Za eno tretjino manj na vrednosti izvozimo naše pšenice kot uvozimo pomaranč in limon.

Če pa pogledamo uvoz raznih tkanin, moramo izvažati pšenico 23 let, da lahko eno leto uvozimo tkanine za protivrednost izvožene pšenice.

Samo čipk uvozimo toliko, da bi za ta denar bilo zaposlenih lahko 100 naših skromnih čipkaric celo leto.

Da lahko uvozimo razna kozmetična in lepotilna sredstva, puder in šminko, moramo v protivrednosti izvoziti 6000 volov.

Da lahko plačamo iz inozemstva uvoženo cvetje, moramo v inozemstvo eksportirati 1500 volov; za uvoženi grah, paradižnike, solato in drugo zelenjavo pa moramo izvoziti 3000 volov.

Časopisnega papirja uvozimo toliko, da bi lahko en meter širok trak ovili tri in polkrat okrog zemlje. Doma pa tovarne nimajo dela. Za fabrikacijo uvoženega papirja bi rabili surovin — domačega lesa v 5 letih za 25 milijonov.

Pri vsej tej grozni mizeriji pa se delajo še specialne napake, rekel bi »specialitete«, kot n. pr., da se je izdalo v zadnjem času dovoljenje za carine prost uvoz 300 vagonov pločevine iz inozemstva, ko lahko izdelamo to pločevino doma. Ali pa, da smo uvozili v letu 1933 samo bombaževega prediva za 337 milijonov, medtem ko smo ga v letu 1932 samo za 198 milijonov in bi vse to lahko kupili doma. Ali, da se uvažajo železne cevi iz inozemstva, medtem ko domača moderna naprava, ki je veljala desetine milijonov, stoji vsled pomanjkanja naročil.

Takih slučajev bi lahko navedel še veliko.

Seveda pa nam ni potrebna industrija à la Bata, ki izvaja svojo organizacijo na način, da je samo v Dravski banovini desettisoče čevljarjev, pomočnikov in njih družinskih članov eksistenčno domala uničenih. Ne morda radi same produkcije te tovarne, marveč radi pretirane gonje povečanja prosperitete tega podjetja, ki ima že kmalu v vsaki vasi svojo lastno prodajalnico in popravljalnico čevljev. Podobno je s tovarno Tivar.

Da odvrnemo sedanje zlo in bodoče, ki bo še hujše, je nujno potrebna izvedba gospodarskega načrta. Ni moj namen in tudi ne naloga današnjega zborovanja, da se pobližje bavimo s tem vprašanjem. Naš namen je danes čisto drugi.

Možje in žene! Upam, da sem vam v kratkih orisih podal dovolj jasno sliko o nujni potrebi in upravičenosti Akcije Narodne odbrane »Svoji k svojim« in »Kupuj domače blago«. Domače blago, domače industrijske in obrtne proizvode in domače kmetijske pridelke mora kupovati vsakdo in vsi. To je naša sveta nacionalna dolžnost do države, naša socialna dolžnost do sočloveka, brezposelnega in reveža. Naša dolžnost do samega sebe, ker nihče ne ve, če se ne bo že jutri priključil, danes še zaposlen, veliki naraščajoči armadi brezposelnih trpinov. Naš industrijalec mora kupovati za svoj obrat potrebne surovine in polfabrikate le doma, če se dobe. Naš trgovec mora odklanjati ponudbe inozemskega agenta in naj kupuje izdelke domače produkcije. Naš konzument, ti pa zahtevaj vedno in povsod le domače blago.

Še na nekaj vas želim opozoriti. Eden največjih konzumentov je država. In država je mnogokrat kot konzument primorana iz raznih političnih razlogov, da kupuje za svojo potrebo izdelke inozemske produkcije. Naša država si mnogokrat ne more pomagati, zato je pravica in dolžnost jugoslovanskega naroda, da z vsem povdarkom zahteva, da naša država kot največji konzument krije svojo potrebo doma. Le na ta način bomo mi kot jugoslovanski narod zelo olajšali stališče naše vlade napram inozemstvu, če kategorično zahtevamo, da krije svoje potrebe doma. Država bo potem lahko rekla svoji sosedi: Poglej, soseda, narod ne pusti, da kupujem ono pri tebi, česar že narod sam producira; prav žal mi je. Kupovala bom pri tebi le to, česar sami nimamo in samo za toliko dinarjev, za kolikor boš ti od nas kupila.

Naša država, naša domovina je dovolj bogata, da nudi vsakemu njenih sinov in hčera obilen kos kruha. V želji, da skoraj napoči ta zarja gospodarskega blagostanja, ko bo rezan dober kos kruha samo domačim ljudem in ne tujcem, zaključujem svoja izvajanja.

Poročilo ge. Jele Likarjeve

Zveza gospodinj deluje že od svoje ustanovitve to je od l. 1930. v smislu: »Kupuj domače blago!« Na vseh javnih razstavah smo prikazale vedno izdelke naših duševnih in ročnih delavcev. Vedno smo opozarjale občinstvo kako je domača preproga, čipka, nogavice ali pohištvo prav tako fino kot tuja. Poleg tega krepimo to misel s predavanji, s preiskušnjo domačih gospodinjskih priprav, z ekskurzijami v domače tovarne in obrate. Me žene namreč nismo samo matere, ki skrbe za bodoči rod, in ne samo gospodinje, ki delajo od jutra do noči za svojo rodbino, ampak smo tudi velevažen faktor v našem narodnem gospodarstvu, ker smo glavni potrošnik. Saj žene predstavljamo ¾ vsega kupujočega občinstva. Skoraj ves zaslužek mož gre skozi ženine roke, da ona oskrbuje vse, kar je potrebno družini za življenje. Zato ni vseeno kako se troši denar in ni vseeno ali bo ta denar zaslužil domač človek ali tujec.

Javnost niti ne opazi tega velikega pomena in vpliva, ki ga ima gospodinja na razvoj narodnega gospodarstva, saj je od nje odvisno v prvi vrsti kako odloči **kam, kako** in **za kaj** se potroši denar. V teh težkih časih, ko vlada skrb in boj za obstanek skoraj v vsaki družini, je gospodinja prisiljena, da umno vodi vse izdatke v gospodinjstvu in obrne dinar predno ga izda. Koliko je gospodinj, ki jim moževi dohodki zadoščajo komaj za najpotrebnejšo hrano in borno stanovanje. Ko kupuje taka žena blago ali ni bridko v njeni duši, če se ji porajajo temne misli: Bog ve, koliko je zaslužil trgovec pri tem kosu, ki sem ga tako težko plačala in moj mož tako težko zaslužil. In Bog ve koliko je zaslužil tovarnar!

Imamo toliko surovin in toliko industrijskih podjetij, da se povečini lahko vse pridobiva v naših krajih razen kolonijalnega blaga. Vse gospodinje naj bi odločno povsod zahtevale domače izdelke, pa bi se v par letih dvignilo narodno premoženje. Seveda pa je najboljša volja brez haska, če manjka sredstev za potrošnjo. Le tam se more okrepiti narodno gospodarstvo, kjer je večina prebivalstva vsaj tako plačana, da razpolaga z denarjem za nujne življenske potrebščine, ne pa da je velik odstotek ljudi ubožnih ali celo brezposelnih, ki na največjo željo niti ne more biti konsument, ker nima s čim kupovati. Vsi ti ljudje bi bili od srca veseli, če bi lahko kupovali domače blago, tujega bi niti ne želeli. Saj srednjemu in malemu človeku je vse domače ravno najljubše in najboljše.

Drugače pa je z bogato gospodo. Za letovišče si izbira tujino, da tam plačuje dražje kot doma in daje zaslužiti tujcu. Še denar, ki je v domovini zaslužen so nosili čez mejo, mesto da bi ga shranili v domačih zavodih, da bi bil doma v prospeh blagostanju. Žal ravno naši gospodarski in petični krogi dostikrat podcenjujejo domače blago ter kupujejo drago inozemsko blago. Če naj mali konsument upošteva geslo »Svoji k svojim«, bi moral producent, ki ravno to geslo povdarja in pride njemu v prid, se ga v prvi vrsti držati.

Tudi vino, rum, likerji vse bolje teknejo z blestečo tujo znamko. Pa če bi bila ta znamka vsaj resnična! Največkrat je pristna domača pijača, a gre bolje v prodaj, če diši po francosko, ali špansko.

Mnogo domačega blaga pokupimo z lažnimi tujimi znamkami, ker trgovci sami priznavajo, da lažje prodajo, če je blago zaznamovano s tujo znamko, ker je v ljudeh že kar ukoreninjeno, da zaupajo samo tujemu blagu in tujemu okusu. Kar se tiče manufakturne robe, bi moralo biti zaznamovano ob robu, če je res angleško ali češko.

Potreben bi bil preiskuševalni kontrolni urad, ki bi natančno dognal izvor, izdelavo in kakovost blaga. Tako blago bi bilo opremljeno z zaščitno znamko in gospodinje bi brezskrbno segale po njem.

Važno poglavje bi bila tudi moda. Klobuki, rokavice, čevlji, modne potrebščine — koliko je uvoženega blaga! Predvsem lepotilna sredstva. Na eni strani zaprt ali nemogočen izvoz kmetijskih pridelkov in lesa, kar je pri nas v glavnem na razpolago in je marsikomu radi tega izpodkopana eksistenca, se na drugi strani uvaža še za milijone in milijone nepotrebne tuje navlake. Če bi kupil vsak mesečno le za en dinar tujih izdelkov, mesto domačih, bi statistika pokazala koncem leta velike številke (156 milijonov Din). To so ogromne izgube narodnega premoženja, ker moramo pomisliti, da gre ta denar po večini v inozemstvo.

Obenem pa zahtevamo, da mora biti domače blago za isto ceno tudi po kakovosti enako dobro kot tuje blago. Ker ko gre za denar, takrat ugasne nekaj domorodnega čuta, če mora gospodinja za domače blago ali domače delo plačati več pač radi tega, ker je domače, čeprav morda ni kvalitativno tako dobro. Saj razumemo, da je naša industrija šele v početkih in da ne more še kvalitativno izdelovati vseh izdelkov, da bi lahko konkurirala tujim, zato pa naj bodo tudi cene temu primerne.

Naša domovina je ne samo lepa, ampak tudi bogata in rodovitna in tisoče zdravih rok, ki delajo in tisoče zdravih rok, ki čakajo na delo kot na odrešenje. Zato je naša dolžnost, da povsod zahtevamo le dobro domače blago in tako dvignemo proizvodnjo. Gospodinje bodo vedno sledile cenam, in če bomo spoznale, da je cena domačemu blagu radi zadostnih surovin, radi odpada carine in zmanjšanih transportnih stroškov previsoka, bomo zahtevale znižanje.

Ovira, da bi bilo blago cenejše, so previsoki dobički industrijcev. Vse nove davščine in obremenitve pa se razdele in priključijo prodajni ceni, da jih krije konsument. Potem ni čudno, da si tovarnarji čez par let zidajo palače, kupujejo avtomobile najnovejših znamk, ko pomagamo k njegovemu bogastvu, posebno me gospodinje. Žalostno pa je pri tem, da tovarnarjev delavec zasluži pri težkem delu komaj toliko, da družina živi. Gospodinja, njegova žena v skrbeh pripravi za majhen denar kosilo lačni družini. Tako se vidi, da denar vse preveč dere v ene roke. Na ta način pride blago že podraženo v roke trgovcu in še dražje ga plača konsument.

Uvaža naj se samo to, česar naša industrija ne premore. Producenti pa morajo upoštevati vse pametne nasvete gospodinj kot glavnega konsumenta, ukloniti se morajo naši volji, da ne odklanjamo njihovega blaga.

Zavračati pa moramo take tuje proizvode, ki se izdelujejo doma v zadostni meri.

Gospodinje segajmo po domačem blagu! Čim več bomo kupovale, temveč blaga bo šlo v prodajo in pri večji potrošnji mora biti proizvodnja, pri večji proizvodnji tudi nižja cena.

V tem oziru moramo posnemati Čehinje, Nemke, Amerikanke in druge, ki povsod povdarjajo le nakup domačega blaga. Pri nas je še premalo zavednosti, da bi s ponosom pokazale na domače blago, ampak se še vse prerade pohvalimo, da je pariško ali dunajsko. Po zaslugi zavednih gospodinj se dviga tudi gospodarski položaj. Tudi pri nas moramo ubrati to pot in podpirati svoje ljudi. Če se razvije naša industrija in obrt se bodo večala podjetja, zaposlilo se bo na stotine delavcev, obrtnikov in uradnikov. Na ta način bo procvitala domača obrt, drugače se bomo vtopili v bedi in brezposelnosti, ki raste iz dneva v dan. Klic »Svoji k svojim« ne prihaja samo iz narodnostnega čuta, ampak predvsem iz socijalnega, ker če bomo tu ublažili, bo ljudstvo imelo kruh in rastla bo zadovoljnost naroda. Zavedajmo se vse gospodinje kolika moč je v nas, združimo se, na ta način pripravljamo našim otrokom pot do kruha. In katera žena-mati-gospodinja ne stori vsega, če je v dobro njeni deci.

Poročilo zastopnika čevljarjev J. Kristana

Cenjeni zborovalci!

Pozdravljam Vaš zbor v imenu naše propadajoče čevljarske obrti, trgovine in čevljarskega delavstva. Ako pojde tako naprej, kakor v zadnjih letih, Vas čez dve leti ne bo mogel nihče več pozdraviti v imenu naše stroke, ker bo zginila kot žrtev tujca.

Čez 300.000 nas je obrtnikov in delavcev z našimi družinami in storilnost naše produkcije krije v več kot zadostni meri potrebo v celi naši državi.

Niti enega para čevljev nam ni treba nositi iz inozemstva, niti ene nove domače tovarne ustanoviti, ker je sedanja kapaciteta popolnoma zadostna.

Vsa ta lepo razvita domača obrt in industrija je zapisana smrti in to ne vsled gospodarske krize, ampak na ljubo tujcu Bati.

Ako bi bil Bata pošten nasprotnik, kakršna je naša domača čevljarska industrija, ki dela pod enakimi konkurenčnimi pogoji, kakor delamo mi obrtniki, bi ne bilo tega obupa, tega ogorčenja in stisnjenih pesti, kakor jih vidiš, če spregovoriš ime Bata.

Batin socijalni in gospodarski sistem obsojajo in odklanjajo po vsem svetu, ker ga smatrajo za največjo socijalno in gospodarsko zlo. Vsaka država ščiti gospodarske interese lastnega prebivalstva. Pri nas v Jugoslaviji pa v državi, za katero smo se borili in krvaveli, v državi, o kateri smo sanjali sanje svoje mladosti, pri nas je pa drugače. Široko so odprli vrata tujemu kapitalu, da se je vgnezdil pri nas, da je zanesel v že itak preveliko domačo produkcijo konkurenčni boj, da s svojo velikansko kapitalno močjo izrine, strga in gospodarsko popolnoma uniči stotisoče naših pridnih in poštenih domačih obrtnikov, delavcev in njih družin.

Pa poreče kdo, da nam je Bata prinesel napredek, ker je znižal cene čevljev, ker je nadomestil delavca s strojem in uvedel moderno produkcijo s tekočim trakom.

Res je, takih dragocenih strojev si ne more nabaviti noben domač podjetnik, ker zahteva taka stvar naravnost ogromen kapital, kakršnega ne premore naš mali človek.

Ali pa je res, da je tak razvoj za državo in za narod koristen? Bata zaposluje danes kakih 1400 delavcev, dočim je svojčas, pred Bato živelo od te gospodarske panoge 127.000 delavcev, dočim je padlo število sedaj na 58.000 delavcev. Ostalih 69.000 delavcev s svojimi družinami so prepuščeni usodi, gladu, ter padajo v breme davkoplačevalcev in socijalnih ustanov.

Batino delovanje je opustošilo to cvetočo panogo, kakor opustoši vojska ali kuga deželo. Zamrle so delavnice, ustavljeno je delo v industrijskih podjetjih, obrtniki, ki so živeli skromno ali pošteno od dela svojih rok, so postali brezposelni proletarijat. Gospodarska kriza onemogoča zaposlitev ogromnih tisočev brezposelnih iz čevljarske panoge v drugih strokah in obup se polašča brezposelnih, ki ne najdejo pomoči niti tam, kjer so jo upravičeni pričakovati — od države.

Zakaj propada domačin in zakaj ni mogoče konkurirati z Bato?

Odgovora na to vprašanje Vam ne morem dati, ker mi je oblastno zabranjeno.

Vsi veste, da Bata po določbah obrtnega zakona sploh nima pravice izdelovati usnjene obutve, kajti njegova koncesijska listina, ki mu jo je podelil leta 1932. od nas izvoljeni narodni poslanec in bivši minister g. dr. Kramar, govori le o izdelovanju gumijastega blaga.

Batini čevlji niso poceni. Zmotna je nasprotna trditev, ker če pogledaš kaj si dobil za svoj denar, potem vidiš, da si to blago drago plačal. Imamo v Sloveniji par tovaren, ki prodajajo ravno tako pa tudi boljše blago kakor Bata po istih cenah kakor on, vendar ne morejo naprej, ker nimajo take mreže podružnic, ki Bata z njo ribe in kaline lovi in nimajo tako bučne reklame, saj skoraj vsi časopisi udano služijo Bati in odklanjajo njemu nasprotne vesti, kajti Bata to so inserati in **inserati** so **denar.**

Dasi Batin socialni gospodarski sistem odklanjajo vse države, se pa kljub temu Bata hvali napram nepoučeni javnosti s svojo socialnostjo, službo občinstvu itd.

Bata se prav rad obrača s svojim hvalisanjem na jugoslovansko javnost. Tako je priobčil pred kratkim s podpisom g. Jana Bate in gospoda Maksimovića program podjetja Bate, namenjen za široko jugoslovansko javnost. V tem programu obljublja sledeče:

»Hočemo sezidati na obali Donave srečno mesto delavnih in stalno zaposlenih ljudi.

Hočemo, da bo Borovo — jugoslovanski Zlin — vzor ostalim mestom, kras te dežele in ponos jugoslovanskega naroda.

Hočemo izgraditi delavno družbo, kateri se bo divil svet in katera bo rešila vprašanje človeštva na novem in boljšem temelju od vseh dosedanjih sistemov: na temelju sodelovanja.

Borimo se za lepše življenje delavnega človeka.«

Tako govori Bata, poglejmo, kako pa dela:

Naj citiram samo nekoliko odlomkov iz obširnega poročila centralnega tajništva delavskih zbornic o sistemu Bate:

»Svoječasno smo bili odločno proti temu, da se Bati dovoli ustanovitev njegove tovarne v Jugoslaviji. To svoje stališče smo utemeljevali poglavitno s tem, da bi se na ta način vnesel v Jugoslavijo zloglasen fevdalno kapitalistični sistem eksploatacije delavcev in nameščencev. Tajnost Batinega velikega uspeha obstoji večinoma v tem, da je z ustanavljanjem posebnega tipa prodajne organizacije in delovnih pogojev v svojih tovarnah uspel, da prevali znaten del rizika in bremena konkurenčne borbe na svoje »sodelavce«, t. j. na svoje prodajalce in delavce. Kakor je iz njegove zelo bučne in hvalisane reklame skoro vsem znano, je pokojni Tomaž Bata proglasil, da je vse njegovo delo samo služba javnosti, ker on ne zaposluje najemnih delavcev, ampak da so vsi samo njegovi »sotrudniki«, kateri so polno udeleženi na dobičku. Že davno pa je v Čehoslovaški ugotovljeno, da to »sodelovanje« delavcev z lastniki Zlinskih tovaren obstoji mnogo bolj v udeležbi na zgubi kakor pa na dobičku. Delavec nikdar ne more vedeti, kako mezdo bo prejel koncem tedna. On mora sprejeti toliko kolikor mu daje. Sistem po katerem se mezda izračunava, je delavcu neznan. Vrhutega pa sploh nima pravice razgovarjati, ali pogajati se glede višine svojega zaslužka. Ta sistem obračunavanja delavske mezde je iznajden, izgrajen in izpopolnjen v Zlinu ter prenešen v Borovo pri Vukovarju. Prvi korak sodelovanja naših domačih delavcev z Batino tovarno v Borovu obstoji v tem, da so delali prvih 14 dni popolnoma brezplačno. Že po prvih dneh tega brezplačnega dela v Batini tovarni se mora delavec navaditi na to, da ni omejitve delovnega časa in da je zakon o osemurnem delavniku samo mrtva črka na papirju. Od starejših delavcev pa zve, da se nadurno delo sploh ne plača. Povodom ankete, ki je obsegala 300 delavcev, je ugotovljeno, da niti en delavec ne dela manj od devet in pol ur dnevno. 108 delavcev je delalo po enajst ur dnevno, 69 dvanajst in pol do trinajst ur dnevno, preko 20 njih je delalo več ko štirinajst ur dnevno, okoli 14 delavcev je pa delalo petnajst ur dnevno. Delovni čas se točno začenja, ne ve se pa kdaj se bo delo končalo. Dela se dokler se ne napravi odrejena količina dela, pa če to traja tudi do polnoči, Bata ne pozna lenobe, on vrši službo javnosti. Dasi jasno besedilo zakona predvideva nagrado za nadurno delo, taka nagrada v Batinih tovarnah ne obstoji. Da bi delavci ne imeli vpogleda v mezdni obračun, se jim pri tedenskem izplačilu ne daje nikak obračun, kakor v drugih tovarnah. Batina tovarna le na zunaj izgleda, da je dobro zgrajena. Zidovi so debeli komaj 10 cm, tla so iz betona, kurilne naprave so napačno instalirane, tako da delavci pozimi zmrzujejo. Ventilatorjev ni. Delavci morajo piti vodo iz nehigijeničnega vodnjaka. Pred meseci se je pojavila v tovarni griža in tifus ter je komisija ugotovila, da se bolezen vedno bolj širi radi slabih higijenskih pogojev in radi slabe odporne sile izgaranega delavstva. Tovarniška uprava ni ničesar podvzela, da se prepreči širjenje epidemije. Nasprotno, ker se je bolezen pojavila predvsem med kvalificiranimi delavci, jih je zadržala pri delu, da ne bi obrat stal. Ko je komisija drugič pregledala Batine delavnice, je ugotovila, da se nahajajo pri delu mnogi delavci, ki so že bili okuženi in bolni. Skupno je v teku treh mesecev obolelo okoli 600 delavcev. Pri tem je bilo 7 smrtnih slučajev. Kljub ponovnim zahtevam in odredbam merodajnih organov, uprava tovarne še tedaj ni podvzela vseh ukrepov, ki so jih ti organi našli za potrebne, da se omeji epidemija. Tako izgleda v praksi veliki socialni in humani značaj Batinega sistema, sodelovanja in službe javnosti. Tako pravi poročilo centralnega tajništva delavskih zbornic, kateremu verjamemo na vsak način več kakor pa kupljeni časopisni samohvali Bate. K temu poročilu naj dodamo še to, da je imel Bata pred par meseci velik konflikt s svojim delavstvom, kateremu ni plačal nadurnega dela. Znesek nadurnega dela je znašal v tem slučaju ca. 350.000 dinarjev. V kakšnih zgradbah mora delavstvo delati pri Bati, se najbolj jasno vidi po tem, da je pred meseci veter odnesel vso streho tovarniškega poslopja v Donavo.

Naj navedem še par stavkov od onih sotrudnikov Bate, ki se že nahajajo na obali Donave v srečnem mestu delavnih in stalno zaposlenih ljudi, ki naj bo ponos jugoslovanskega naroda in v kateri se Bata bori za lepše življenje delavnega človeka, kakor se sam izraža.

V številki 8 »Saradnika«, časopisa, ki je izhajal v Vukovarju, piše organizirani delavec ali po Bati sotrudnik, takole:

»Tegobe in trpljenje delavskega življenja je nemogoče opisati. Delavci v tovarni Bata spadajo v vrsto onih skupin delavcev, katerih življenje je stalno ogroženo. Mnogoštevilne nezgode, lažje in težje so na dnevnem redu v tovarni Bata. Ves nečloveški napor, ves trud in muka, ki jo morajo prenašati

delavci, vse ogromne količine čevljev, vse je za tujca. Neprestano so v nevarnosti, da izgube prst, roko, zdravje, življenje in vrhutega morajo prenašati še težke krivice nadvse bednega življenja.« Dalje pravi: »procent jetičnih vedno bolj raste. Kruh in malo sadja so pogosto hrana mnogoštevilnim. Zaslužek je vsled majhnega akorda naravnost mizeren od 50 do 120 dinarjev tedensko. Vsi zdihujejo, toda od vzdihovanja ne bodo zrastle mezde. V mnogih delavnicah odklanjajo delavke izplačilo, ker je smešno majhno.«

Druga delavka iz tovarne Bata piše v istem času:

»V delavnici 435 do 432 je zaslužek odkar se ne dela 10 do 12 ur naravnost mizeren; znaša 40 do 100 dinarjev tedensko, mnoge delavke odklanjajo tako nizko mezdo. (Pa naj Bata obdrži še teh 50 dinarjev!)« Tako rezonirajo.

To je strahotna ilustracija delavskega »raja« Bate, ki neusmiljeno izkorišča jugoslovansko rajo. Ali niso vse fraze Bate o socijalnosti, o borbi za lepše življenje delavnega človeka, peklenski cinizem in krvava ironija, ako jih primerjamo z dejanskimi razmerami? In naši časopisi mu tiskajo vse kar želi samo radi tega, ker jih dobro plača. Bata si drzne javno pisati, da se ne bori proti čevljarjem. Pri tem je pa že doslej uničil in spravil na beraško palico na tisoče in tisoče poštenih jugoslovanskih obrtnikov. Bata je pred ustanovitvijo svojega podjetja v Jugoslaviji poslal spomenico takratnemu ministrskemu predsedniku g. Živkoviću. Da doseže dovoljenje za ustanovitev tovarne, je med drugim tudi v tej spomenici trdil, da bo zaposlil najmanj dvojno število ljudi, ki so bili dotlej zaposleni v tej panogi. Danes ugotavljamo, da se to ni zgodilo, ampak ravno nasprotno, da so vsled njega propadli tisoči in tisoči domačih obrtnikov in družin. Bata je tedaj, ko je pisal spomenico, čisto točno vedel, kaj se bo zgodilo. Zato vprašam Bato danes javno: Ali ste pripravljeni izpolniti besedo, ki ste jo dali kraljevski vladi, ter zaposliti ne dvojnega števila, ampak vsaj vse tiste jugoslovanske obrtnike, ki ste jih spravili na beraško palico? Jaz vem, da Bata tega ne bo storil, on izučenih čevljarjev sploh ne zaposluje, ampak nestrokovne delavce, ki jih izrablja tako, kakor so izrabljali svojčas zamorce v Južnih državah.

Bata trdi, da hoče postati največji davkoplačevalec Jugoslavije. Naj navedem samo to, da je plačal v letu 1933 za vse svoje podružnice v vsej državi 163.322 dinarjev pridobnine. Od tega zneska je plačal za tovarno v Borovu pri Vukovarju Din 32.663'40, za podružnico v Škofji Loki 65 dinarjev 32 par, na Bledu 391 dinarjev 96 par, v Ljubljani Din 4376'89 itd.

Vi vsi pa veste, kako ogromna so davčna bremena, ki jih morajo plačevati izstradani obrtniki, ki se nahajajo na robu propada in domače tovarne, ki se s težavo bore za obstanek. Vsak otrok lahko na prste izračuna, od koga ima država večjo korist: ali od velekapitalističnega podjetja Bate, ki plačuje minimalne davke, ali od ogromne množice jugoslovanskih obrtnikov, delavcev, trgovine in industrije.

Toda poglejmo še z druge plati Batine davčne zasluge, posebno pa, ali je res, kakor trdi sam, da se kar rine med največje davkoplačevalce.

Časopis »Slobodno Slovo« v Vukovarju poroča v svoji številki z dne 22. sept. t. l., da je občinski odbornik mesta Vukovarja g. Stefančić na seji občinskega sveta poročal o nepravilnem plačevanju mestne trošarine, ter med drugim pravi, da so se vršile pri plačevanju mestne trošarine velike netočnosti, ter da mestne trošarine ni plačevala predvsem tvornica Bata. To je veljalo meščane težke denarje, stotisoče, mogoče milijon ali pa še več dinarjev. Nadalje pravi gospod Stefančić, da je svoječasno stari občinski svet v Borovu sklenil, da se tovarna Bata odcepi od občine Borovo in priključi Vukovarju. Ob tej priliki, da je gospod Stefančić kot urednik »Sremskih Novin« napisal o tem članek, ki je bil sicer natisnjen, toda na intervencijo Batinega nameščenca so lastniki »Sremskih Novin« uničili celo izdajo te številke, samo da članek ne izide.

Bata tira kmeta v krizo; deloma uvaža gumi in s tem zmanjšuje povpraševanja po kožah, kar pomenja nižje cene, na drugi strani pa kupuje najslabše blago, takorekoč odpadke. Za pošteno blago Bata ni kupec, zato pa daje mesar kmetu za kožo vedno manj. Z uvozom gumija in izdelavo gumijastih čevljev gre naš denar v inozemstvo, dočim kmet ne more spraviti svojih pridelkov v denar. S tem škoduje našemu narodnemu gospodarstvu in gumijasta obutev je za človeško zdravje škodljiva in nevarna, kakor to ugotavlja akt ministrstva socialne politike št. 6305 z dne 19. junija 1929.

Cenjeni zborovalci! V kratkih besedah sem Vam opisal sistem in delovanje Bate, ki predstavlja danes velik in težak gospodarski in socialni problem v naši državi. Na eni strani se nahaja v tej borbi, ki jo vodimo, velekapitalistično tuje podjetje, ki izkorišča Jugoslovane, na drugi strani pa stotisoči jugoslovanskih državljanov, obrtnikov, delavcev, trgovcev in njih družin, od katerih velik del se že danes nahaja na beraški palici po zaslugi Bate, drugi pa vsak dan pričakujejo gospodarski pogin. Naša borba je pravična in poštena. Ne borimo se kakor Bata za milijonske dobičke, borimo se za zadnji košček kruha, za gospodarski obstoj, za življenje, za nas, naše otroke in naše žene. Ne prosimo, ampak zahtevamo pomoč od države, katere sveta dolžnost je pomagati nam v naši pravični borbi. Mi smo pošteni davkoplačevalci, ki smo plačevali, plačujemo in bomo plačevali državi davke. Mi dajemo državi krvni davek, mi moramo biti pripravljeni vsak čas, da nas država pozove, da branimo s krvjo in lastnim življenjem njene meje. Ako nas ne bo, kdo naj brani naše meje. Zatirala in preganjala nas je mačeha Avstrija, toda prišel je dan maščevanja in otresli smo se trinoga. Mnogo let je že preteklo od takrat, marsikaj se je medtem spremenilo. Toda zopet so se pririnili v prve vrste v naši lastni državi pod krinko nacionalizma ljudje s tujo miselnostjo in s tujim srcem, eksponenti in zaščitniki tujega kapitala.

Ni najmanjšega dvoma, da je Bata v naši državi tuj kapitalist. Začetek svojemu bogastvu in kapitalu, s katerim hoče zavojevati jugoslovanski trg in si zasužnjiti jugoslovanskega konsumenta, je napravil med svetovno vojno, torej v onem času, ko smo mi krvaveli na raznih frontah in so naše družine stradale in trpele v zaledju.

Vas pa, cenjeni zborovalci, pozivam, da se držite gesla »Svoji k svojim«, da kupujete samo domače blago, ki je izdelek domačih rok, Vaših sodržavljanov. Kdor je resničen Jugoslovan po srcu in prepričanju, ne bo kupoval tujega blaga, ker s tem podpira samo tujca, kateremu je jugoslovanstvo samo maska in dobrodošla pretveza za profit. Trdno pričakujemo, da nas boste podpirali v naši težki in pravični borbi moralno in materialno. Ako podpirate nas, podpirate sami sebe.

„Svoji k svojim“ in kmetijstvo

V okviru akcije »Svoji k svojim« je treba gledati naše kmetijstvo z dveh strani. Po eni strani kot največjega producenta, katerega pridelki gredo premalo v denar in večinoma le po taki ceni, ki kmetijskemu gospodarstvu pomeni izgubo; po drugi strani pa v kmetijskem prebivalstvu moramo videti največjega in najvažnejšega konsumenta obrtnih ter industrijskih izdelkov in drugih potrebščin.

Notorično je, da se nogavica našega kmetovalca prazni. Zato mora svoj konsum omejiti do skrajnosti. Celokupno naše narodno gospodarstvo vsled tega trpi velikansko škodo, saj je odpadel največji konsument nekmetijskih proizvodov. Posledica je, da baš zato šepa trgovina in promet sploh, da šepata obrt in industrija in kar je najhujše, da vlada težka brezposelnost. Kmetijstvo kot največji konsument je istočasno tudi največji dajalec dela in zaslužka za ves nekmetijski del naroda. Saj je tako resnična ona stara rečenica, ki pravi: »Če ima kmet denar, ga ima vsakdo«. Na splošno pomembnih teh besedi široka javnost doslej nikoli ni mogla prav popolnoma razumeti in doumeti, sedaj pa ji dejanske razmere dokazujejo dovolj jasno, žal prejasno.

Razvoj in napredek narodnega gospodarstva je brez motenj mogoč samo tedaj, če si narodna proizvodnja in konsum odn. kupna moč naroda kot celota držita vago, torej, če eden za drugim prav nič ne zaostaja, nego če drug drugega lepo harmonično dopolnjujeta. Tudi to glavno narodnogospodarsko načelo se od vrha doli pa do najpriprostejšega državljana ni dovolj upoštevalo, da, večinoma se ga ni niti poznalo, ne prepoznavalo, niti se ni temu primerno gospodarilo in urejevalo.

Zato je danes v naši akciji kmetijsko vprašanje pač najvažnejše. V kapitalističnem svetu, ob vedno bolj izvedeni in diferencirani delitvi dela, ni naloga kmetijstva samo v tem, da preskrbuje hrano in obleko tistim, ki tega sami ne proizvajajo in ki mesto kmeta vrše druge take narodnogospodarske posle, da jih več ni treba kmetu samemu opravljati tako kot nekoč v časih najprimitivnejšega gospodarstva in, ki tako pomagajo racionalneje ustvarjati nacionalni produkt in opravljati razne storitve, ampak je njegova socialna naloga, da v tej izvedeni racionalizaciji tem svojim pomagalcem omogoča zdrav, primeren zaslužek.

Tega pa danes naše kmetijstvo ne vrši in vršiti ne more, ker svojih pridelkov ne more prav vnovčevati. Nima denarja in zato poleg drugega zaostaja in pada konsum pri najglavnejšem našem narodnogospodarskem činitelju, on ne more dajati zaslužka.

Akcija »Svoji k svojim« hoče doseči, da se vsi in vsakdo zaveda, da je treba naše kmetijstvo podpreti že zavoljo sebe v tem, da bo šlo več njegovih pridelkov v denar in da jim bo kmetijstvo kot njihov naravni delodajalec moglo s svojim konsumom dajati dela in zaslužka. Koliko stvari se po nepotrebnem še vedno uvaža, mesto da bi se celo sedaj v tej krizi trošilo več naših domačih kmetijskih proizvodov. Samo na riž pomislimo. Če bi se vsi v porabi riža omejili, koliko več bi šlo ječmena (kot ječmenček za juho in ričet) v denar, koliko več bi se moglo pojesti prekajene svinjine v ričetu kot se je sedaj poje. In kdor bi se nikakor ne mogel sprijazniti z ječmenčkom in dobrim, zdravim, krepkim ričetom, pomislimo, koliko cmokov i. dr. domačih pridelkov in izdelkov bi lahko imel za denar, ki ga izdaja za dragi riž. Taka in podobna naštevanja bi lahko nadaljevali skoraj do neskončnosti. Ugotavljamo le, da nekmetijski del našega naroda marsičesa ni upoštevalo in da ni vršil in še ne vrši prave svoje dolžnosti do domačega kmetijstva in s tem ubija samega sebe.

Nič boljšega ne moremo reči o kmetijstvu kot konsumentu obrtnih ter industrijskih in drugih dobrin. Ne samo, da sedaj ne vrši dovolj svoje dolžnosti napram nekmetijskemu delu naroda, ko je ne more, ko nima denarja, dovolj je tudi prej ni vršilo, ko je denar imelo. Koliko tujega »šunda« se je za drag denar kupovalo in zavračalo naše solidne domače izdelke. Vse kar je bilo tujega, se je zdelo imenitno, vse kar je bilo domačega, se je zdelo manjvredno ali celo za nič. Žalibog, tako smo bili navajeni. S tem je kmetijstvo ubijalo tudi sebe.

Akcija »Svoji k svojim« ima namen opozoriti kmetijski del naroda na dolžnosti, ki jih ima kmetijstvo zaradi sebe samega do nekmetijskega dela naroda in ima ravnotako namen opozoriti nekmetijski del naroda na dolžnosti, ki jih ima zaradi samega sebe do kmetijstva. Pa ne samo opozoriti hoče vse in vsakogar na njegove naravne dolžnosti, nego prebuditi hoče ves narod k zavesti, iz katere morajo slediti dejanja, iz katere mora vzkliti ponos za to, kar je našega, roditi se mora spoznanje, da mnogo našega ni nič slabše kakor ono tuje, čeprav nam dostikrat bolj izumetničeno in gustiozno prezentirano, vzrasti mora volja za vsakogar, da bo špoštoval, cenil in kupoval predvsem **domače blago.**

Izjava

Ker se v zadnjem času širijo vesti in glasovi, da je tvrdka **»Bata« d. d.** Borovo sprejeta v gospodarsko akcijo Narodne Odbrane »Svoji k Svojim«, izjavljamo, da določuje pogoje za članstvo te akcije poseben pravilnik.

Tvrdka Bata teh pogojev nima, zato ne more biti govor o njenem sprejemu v članstvo akcije.

Uprava Privredne Akcije Narodne Odbrane v Beogradu,

br. 403/34 od 26. IX. 1934.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Izid svoje redne številke »Pohoda« smo odložili do danes radi nedeljskega zborovanja Akcije NO »Svoji k svojim«, o katerem poročamo na prvi strani.

Prihodnja številka našega lista izide v soboto. **Uredništvo.**

Peter List:

Naše književne zbirke

Pred leti je bila le redka slovenska meščanska familija, ki bi bila imela svojo knjižnico, če je bilo pri hiši kaj knjig, so bile večinoma iz onih prvih časov, ko so zavedni meščani iz rodoljubja kupovali Jurčičeve in druge zbrane spise. Moderna dela so le malo zašla v našo povprečno meščansko hišo. Zato se je v marsikateri t. zv. boljši slovenski družini svetila na vidnem mestu — nemška knjižnica z deli »goldene Klassiker-ausgabe« od Lessniga preko Herderja, Goethe-ja in Schillerja tja do Körnerja in drugih nemških pesnikov. Čeprav se ti reprezentanti nemške kulture morda niso več čitali in so bili pri selitvi le za napoto — so bili vendar za nekako dekoracijo in je vsaj gost, če je zašel v hišo, lahko videl, da je tu doma kultura. Da so bile te vrste knjižnice jasen znak našega kulturnega robstva, kdo bi na to mislil. Takrat pred vojno smo sploh mislili, da je ni literature nad nemško, in da smo celo srečni, da je nam tako blizu... Kaj bi pač z drugimi slovstvi! Saj jih nam ni treba, ko imamo nemških knjig dovolj. Tistih par slovenskih je pač dokaz, da imamo tudi mi nekaj, seveda kaj posebnega to ni... Zato sta tudi naš povprečni čitatelj in čitateljica živela le od nemških romanov. Če je danes za spoznanje boljše (ne mnogo, ali vsaj ne dovolj) je to zasluga naših marljivih prevajalcev in naših podjetnih založnikov. Zadnja leta so se naše domače knjižnice bistveno izpremenile. Tam, kjer je bilo včasih le par knjig za parado, so sedaj vrste nove knjige, prevodi iz svetovnih literatur, večinoma v mojstrsko lepih prevodih in v opremi, ki že od zunaj priča, kako visoko se je povzpela slovenska knjižna kultura. Saj založbe kar tekmujejo, da dajo knjigam kar najbolj umetniško izdelan videz in naše tiskarne kažejo v teh izdajah svojo visoko stro-kovno sposobnost v tisku in vezavi. Lahko rečemo, da je radost pogledati na tako lepo vrsto knjig. Edino kar bi si pri tem želeli, bi bilo, da bi videli v vsaki t. zv. boljši hiši v enaki izdaji tudi dela slovenskih in jugoslovanskih pesnikov in pisateljev. A ti časi so še daleč in mnogo kulturnega dela bo še treba, preden bo vsak jugoslovenski inteligent, Slovenec Srb ali Hrvat, smatral za svojo duševno potrebo — (torej ne le za kako narodno dolžnost!) — da bo imel v svoji domači biblioteki dela glavnih predstavitelјev jugoslovenske literature. Odvisno bo to tudi od naših založb, ali bodo znale nam izdati tako jugoslovensko zbirko, ki bi obsegala vsa glavna dela in imena. Slovenci že dobivamo zbrane spise naših glavnih mojstrov v lepo komentiranih izdajah — (žal, da ni ostalo pri eni sami zbirki, kakor jo je začela »Tisk. Zadruga« s Slovenskimi pisatelji, v kateri naj bi izšli vsi pisatelji od Levstika dalje, s tem, da izhajajo Levstikovi in Erjavčevi spisi drugod, je zbirka ubita!) — pri Srbih in Hrvatih se zdi, da še ni enakih načrtov (zbirka »Nar. dela« se nam ne zdi posrečena, zato je menda opešala! Bolj odgovarja svojemu namenu zbirka »Srpski pisci«). Za sedaj bomo zadovoljni, če opravimo vsak svoje delo doma, prej ali slej pride potem do nekake skupne zbirke; za take stvari je treba resne priprave; prenagljenost lahko zelo škoduje. Zanimivo pa je to, da ravno knjigarnarji, ki bi morali biti največji pospeševatelji jugoslovenski skupnosti na literarnem polju, naravnost nezaupno gledajo drug na drugega in so si bolj konkurenti nego sotrudniki. Tako si do zadnjega časa prej dobil knjigo iz Avstrije ali iz Nemčije in celo iz Pariza, nego iz Zagreba ali iz Beograda. Vse, kar naroči n. pr. Ljubljana v Zagrebu ali v Beogradu — mora plačati takoj po povzetju. Zato je naš književni trg še tako neorganiziran! Pa recimo, da je živa slika naše splošne kulturne in literarne organizacije. Stopite pred katerokoli književno izložbo — pred seboj imate ogledalo naših kulturnih razmer. Na ta način še dolgo ne bomo imeli po naših hišah skupnih izdaj jugoslovenskih klasikov. Veseli bomo, če bomo imeli pri nas vsaj slovenske, na Hrvatskem hrvatske in v Srbiji srbske. Nevarnost je namreč, da nas bo poplavila prevodna literatura in da bodo imela tuja (tudi slaba!) dela prednost pred (domačimi, kakor je to napovedal Crnjanski že pred par leti. Vkljub temu nas veseli podjetnost naših založb, ki so s svojimi zbirkami obogatile naš knjižni trg in prinesle iz tujine med nas marsikatero lepo delo v dobrem prevodu in lični opremi. Dasi bi se morali tudi v kulturi do neke mere držati gesla »Svoji k svojim«, sprejemamo te darove naše podjetnosti zato, ker je vendar le boljše, če čitamo svetovna dela v slovenskih prevodih, — ker s tem bogatimo svoje jezikovno in knjižno bogastvo, — pa tudi zaposlenost naših tiskarskih podjetij in njihova strokovna zmožnost pride v poštev!

Z nekega drugega stališča bi se dalo obravnavati vprašanje, ali bi ne bilo dovolj, če bi to ali ono delo dobili samo v enem slovenskem ali srbohrvatskem prevodu. Toda tudi, ta čas je še daleč, saj vidimo, da moramo prevajati sedaj še iz slovenščine v srbščino in narobe, kar je zopet bolje, kakor da bi se sploh ne poznali. Pred sto leti so prevajali celo iz hrvaščine v srbščino in narobe, čemur se danes smejemo; ali bo čez 100 let bolje — to je vprašanje naše šolske in narodne vzgoje in — književne organizacije.

Danes živimo predvsem od prevodov iz svetovnih literatur in Slovenci smo v toliko srečnejši, da ne prevajamo šunda in da segamo res po delih, ki imajo stalno vrednost. S tem lahko opravičujemo sedanjo delavnost naših založb in njih sotrudnikov. Slovenska literatura pri tem ne trpi škode, ker slovenskih originalnih del itak ni in jih celo razpisane visoke nagrade ne privabijo na dan (kar ni ravno veselo znamenje časa. Vzroki so različni, a precej naravni!). Zato odobravamo delovanje književnih zbirk, ki jih imamo doslej petero: »Modra ptica«, »Tisk. zadruga«, »Jugoslovanska tiskarna«, »Hram« in »Evalit«. (Snuje se baje šesta pod firmo »Akademska založba«.) Ker drugih zbirk ne prejemamo, moremo tu govoriti samo o zbirki »Evalit«, ki izhaja v področju mesečnika »Prijatelj«, po katerem je zbirka dobila tudi svoje ime »Prijateljeva literatura«. Prednost te zbirke je, da je od vseh najcenejša. Če pogledate naročnino 96 Din, se čudite, da je mogoče toliko dati za tako majhen denar.

Ako je ta zbirka najcenejša, ni najslabša niti po izbiri del niti po opremi knjig. Nasprotno, čudimo se, da je mogoče nuditi taka dela in v taki obliki za ta denar.

Lahko rečemo, da je tudi ta zbirka obogatila naše slovstvo za nekaj lepih del. Letos n. pr. smo po vrsti prejeli troje zanimivih knjig n. pr. »Beg v Budin«, »Boj z Marsovci« in »Mala gospa velikega doma«. Sama dela priznanih mojstrov, ob enem pa prijetno in vabljivo čtivo za vsakega. Kot četrta knjiga je izšel Klabundov »Borgia«. Ta pa seveda ni za vsakega, na kar nas opozarja listek za platnicami. To je knjiga za gurmane, ki vedo, kdo je Klabund in kaj je to: Borgia. Za širše kroge imamo itak druge knjige, ki nas seznanjajo z rodom teh renesančnih junakov. Zato je Klabundova knjiga namenjena ožjemu krogu ljudi, ki v knjigi ne iščejo samo zanimivih zgodb, ampak tudi pisateljeve umetnosti. In te je tu dovolj. Ravno ta umetnost je zahtevala tudi posebnega prevajalca, zato je le izurjeno pero Vladimirja Levstika moglo preliti to mojstrovino v adekvaten prevod. Za otroke in navadne čitatelje seveda to nima vrednosti, ima pa za nas, ker s tem dokažemo, kaj vse moremo danes poslati na naš književni trg, kako visoko obliko slovstva obvladamo in v kakšni opremi ga nudimo naši publiki. Zato zaslužita pohvalo prevajalec in založnik. Sicer bi morebiti bolj rabili del za široko publiko, ker bi morda bolj odgovarjalo tudi namenu zbirke »Evalit«. »Borgia« je pač izjema. Poprečnem čitatelju bo ta slog previsok, za izbrani knjigoljubski krog pa bo užitek. Onim, ki bi sodili, da so te vrste knjige nam nepotrebne, bi bilo treba pripomniti, da bi sicer to delo pri nas itak uživali v nemškem originalu — zato je boljše, da ga imamo v prevodu, posebno če smo ga dobili za to ceno in v tej obliki.

»Evalit« ima svoj stalen program. Želimo mu mnogo čitateljev in naročnikov, kajti le s pomočjo zvestih sotrudnikov in naročnikov mora vsako kulturno podjetje vršiti svoje delo, ki je v korist ne le čitateljem, ampak naše splošne kulture.

PO NAŠI ZEMLJI

Narodna Odbrana se zbira...

Na željo mnogih zavednih občanov je brat Janez Kušar pričel z organiziranjem Narodne Odbrane na Ježici, pa bo že v par tednih sklican ustanovni občni zbor. NO bo kot centralni steber nacionalizma gotovo najboljše uredila sedanje kalne in nevšečne prilike v naši občini. Naj ne bo nacionalista, ki bi ne pristopil v NO. Strnimo se, še je čas!

KOGA PROTEŽIRATE?

Banovinski odbor RK nam hudo zamerja radi naših člankov o RK na Ježici, češ, da je to samo osebna gonja. Seveda, v Ljubljani o tem lahko tako sodijo, ker o naših sporih z RK ne zaslišujejo nas in ne verjamejo nam, nego obtožencu.

Gospod Wester trdi, da je bila proslava RK na Ježici povsem nacionalna. Mi pa se ne oziramo samo na to proslavo in na delovanje naših vodilnih Rdečekrižarjev v RK, nego mi presojamo globlje in širše, ker ocenjujemo naše domače Rdečekrižarje tudi na drugih pozoriščih njihovega udejstvovanja.

Odgovorite nam, g. Wester, zakaj takratni in sedanji vodja našega RK v februarju 1933 ni podpisal vdanosti našemu kralju in edinstvu Jugoslavije? Ker ste rešili vse naše pritožbe, povejte, zakaj ta naš vodja tudi še potem, ko je bil po sklepu občinske uprave pozvan, da RK ne dobi občinske podpore, če naknadno ne izrazi vdanosti kralju, ni tega storil?! Oziroma povejte, če on res spada v vodstvo RK, čeprav je simpatiziral z znanimi punktaškimi zelenimi kravatami, čeprav je bil vodja **razpuščenega** Prosvetnega društva, čeprav je bil konfiniran za časa občinskih volitev in čeprav je bil predstavnik opozicijske liste pri volitvah in je še nedavno vodil ljuto borbo zoper nakup občinske hiše, kjer bi košček tega nakupa užival tudi naš Sokol?! Mi mislimo pač, da taka osebnost ne spada v nobeno tako organizacijo, ki ji je pokrovitelj naš vzvišeni kraljevski dom! Zato bo vsa nacionalna Ježica, a ona je v večini nacionalna, udrihala po takem predsedniku našega RK, dokler se ne umakne. Tu mu tudi pomoč, ki mu jo nudite v Ljubljani, ne bo nič zalegla.

Akademija RK, kateri ste prisostvovali, se je vršila v onem istem lokalu, iz katerega so bila dosedaj izgnana ali kamor niso imela pristopa vsa taka društva, ki niso dišala po avtonomizmu, separatizmu in klerikalizmu. Od tu se je skozi 20 let vršil ves ljuti, ogabni boj proti Jugoslovenstvu in to baš od onih istih ljudi in somišljenikov, ki so okupirali naš RK. V dvorani je zadnjič poleg slike kralja visela tudi slika onega župnika, ki je bil izrazit Avstrijec, preganjalec srbofilov, ki je pretirano agitiral za vojna posojila in dal zvoniti v Stožicah, ko je padel Beograd v avstrijske roke, da se je zvon ubil! Slike takih ljudi spadajo v druščino Franje Josipa, postavljati jih poleg kralja Aleksandra pa je vsekakor velika neokusnost.

Torej, v takem živimo! Ne upajte, da bo boljše, dokler se ne izpolnijo vsi naši pogoji, znani vam iz zadnje številke »Pohoda«.

»POHOD« JE NAŠ TEDNIK«

Ker se je »Pohod« tako odločno postavil na našo stran pri sporu radi Rdečega Križa in je objavljal naše vesti kljub protestu tajnika banov. odb. RK, smo sklenili, da ga uvedemo v občini. Že doslej smo v kolportaži prodali po 15 izvodov, v bodoče pa bomo list še bolj podprli.

PREKMURJE

V zimskih mesecih leta 1932./33. se je tudi pri nas podpisovala »Adresa za kralja«, katere vsebina ni bila nič drugega, kot udanostna izjava v številnih društvih včlanjenega naroda. V dolnjelendavskem srezu si je nadel nalogo oskrbeti podpise poseben odbor, — V splošnem je šlo delo — izvzemši nekaj primerov — prav gladko izpod rok. V beltinški in črenševski fari je odklonilo podpise razen dveh katoliških prosvetnih društev tudi nekaj prenapetih in z barvo sv. Arpada popleskanih — gasilcev.

Predstavnike kat. prosv. društev je zadela takoj zaslužena kazen, kajti par dni za tem sta bili obe društvi razpuščeni. Prizadeti gasilci pa so bili deležni bolj obzirnega postopanja. Tako zavzema n. pr. eden takih »vzornih« gasilcev mesto župnega funkcijonarja pri dolnjelendavski gasilski župi in je celo še danes občinski javni uslužbenec. Leta je odklonil podpis »Adrese«, izgovarjajoč se, da ni prejel nobenega tozadevnega dopisa in navodila od Gasilske zveze v Ljubljani. Vztrajal je pri odklonitvi podpisa tudi tedaj, ko se je prepričal, da sedi v osrednjem odboru za podpis Adrese tedanji najvišji predstavnik gasilstva v Sloveniji g. Turk iz Ljubljane.

Toliko resnici na ljubo in javnosti v vednost!

Vsak naš čitatelj naj bo naš sodelavec!

Jesenice

V šentjakobski cerkvi v Ljubljani sta pred narodnim svečenikom g. Jankom Barletom v nedeljo, dne 7. t. m. stopila v zakon Mg. Ph. br. Hudina Ferdinand in gospodična Ivanka Tratnikova iz Javornika. Mlademu paru iskreno častitamo vsi nacionalisti z Jesenic in Koroške Bele!

Zelo obžalujemo, da se bosta novoporočenca takoj po poroki preselila v Maribor, kjer bo br. Hudina nastopil novo službeno mesto. Marljivega in zavednega nacionalista bo posebno težko pogrešala krajevna organizacija Narodne Odbrane za Jesenice-Koroško Belo, katere I. podpredsednik je bil že od ustanovitve, v zadnjem času pa tudi nad vse agilen načelnik njenega časnikarskega odseka.

Vsi tukajšnji Odbranaši iskreno želimo, da bi mu Maridor v polni meri nadomestil priljubljene Jesenice. Bilo srečno!

Jugoslovanski javnosti!

Na stotisoče naših bratov in sester ječi še pod tujim jarmom. Težek, da obupen je boj, ki ga bijejo za ohranitev svojih narodnih in človečanskih pravic. Nevarnost je velika, da klonijo pred silno premočjo.

Težki vzdihi in obupni klici izgnancev in jetnikov, solze nesrečnih mater in žena, ki čuvajo ob osamelem ognjišču, proseči in roteči pogledi osirotelih dečkov in deklic, prelita kri mučeniških mladeničev, tožbe in obtožbe skrbnih gospodarjev, ki vidijo, kako propada neizprosno z osebno posestjo naša narodna posest in kako izginja naša kultura in naš jezik, morajo zganiti srce slehernika izmed nas in morajo najti odmev v zadnji vasi in koči. Dolžnost nas vseh je, da razmišljamo o usodi našega teptanega naroda in da mu tudi dejansko pomagamo. To nam veleva naš narodni čut, to nam veleva bratska ljubezen.

Zato so tudi naše osrednje kulturne in narodne organizacije na poziv društva »Branibor« sklenile, da naj se letošnja 10. in 11. november posvetita izključno narodno obrambnim dolžnostim. S prireditvami, ki naj se vršijo ta dva dneva po vsej naši banovini in pri katerih naj sodelujejo vsa naša društva brez izjeme, dokažimo, da sočustvujemo z našimi zatiranimi brati in sestrami in da jim stojimo složno vsi ob strani v težkem boju za narodni obstanek.

Osrednji prireditveni odbor, ki se je stvoril iz zastopnikov osrednjih društev in ki ima svoj sedež v prostorih društva »Branibor« v Ljubljani, Šelenburgova ul. 7/II., bo vsem društvom razposlal natančnejši program in navodila. Vendar jih že sedaj poziva, naj se z vnemo pripravljajo, da bodo prireditve, katerih čisti donosi so namenjeni našim narodno-obrambnim svrham, dosegle zaželjeni uspeh tako v moralnem kakor tudi gmotnem oziru. Za vsa morebitna pojasnila, naj se društva obrnejo na gornji naslov, kamor naj tudi predložijo svoje event. nasvete in predloge, ki bi bili koristni za celokupno akcijo.

Z vnemo in požrtvovalnostjo na delo pod geslom: »V bratski slogi za pomoč zatiranim bratom in sestram!«

Društvo »Branibor«, Gasilska zajednica dravske banovine, Jadranska Straža, Jugoslovanska ženska zveza, Jugoslovansko profesorsko društvo, Klub koroških Slovencev, Narodna Odbrana, Pevska zveza, Savez Sokola kralj. Jugoslavije-Narodno obrambni odsek, Društvo »Soča«, Slovensko kat. akad. starešinstvo, Starešinska organizacija »Jadrana«, Društvo »Tabor«, Jugoslovansko učiteljsko udruženje, Združenje borcev »Boj«, Zveze kulturnih društev in Propagandni odsek zveze jugoslovanskih emigrantskih udruženj, Družba sv. Cirila in Metoda, Hubadova pevska župa, Klub Primork, Zveza kmečkih fantov in deklet, Udruženje četnikov — vsi v Ljubljani.

Obrtništvu in naši javnosti

Težke gospodarske razmere ženejo obrtništvo v naravnost obupno borbo za svoj obstanek. Resno nas opominjajo, da v teh časih težke preizkušnje ne smemo kloniti in prepustiti razvoja dogodkov in naše bodočnosti usodi, temveč s podvojenim, žilavim in vztrajnim delom pomagati k izboljšanju.

Da se dvigne v obrtniških vrstah stanovska zavednost, samozavest in optimizem, v javnosti pa vzbudijo simpatije in razumevanje za težnje obrtnika ter zanimanje za domače rokodelske izdelke, so vodilne obrtniške organizacije iz cele Jugoslavije na konferencah v Ljubljani in Zagrebu sklenile, da se priredi po celi državi propagandni »Obrtniški teden« v času od 1. do 8. decembra t. l. Po sklepih in pooblastilu omenjenih konferenc smo prevzeli dolžnost, da pripravimo in izvedemo prireditev »Obrtniškega tedna« v Dravski banovini.

»Obrtniški teden« bo prireditev, ki naj rodi pozitivne uspehe vsemu našemu obrtnemu stanu. Nujno potrebno je torej, da se vsaj pri tej akciji manifestira stanovska solidarnost in ravnodušnost vsega obrtništva. Pozivamo zato vse obrtniške organizacije in korporacije dravske banovine in vsakega posameznega obrtnika še posebej, da brez ozira na svoja načelna naziranja složno sodelujejo in pomagajo pri izvedbi te važne propagandne prireditve.

Obenem se obračamo na našo javnost, ki je vedno kazala razumevanje za potrebe in upravičene zahteve obrtništva s prošnjo, da tudi ona podpre to našo propagandno akcijo ter s tem pripomore k uspehu ne samo obrtništvu, temveč tudi nacionalni produktivni delavnosti sploh.

»Temelj narodnega blagostanja je krepak rokodelski stan.«

Za centralni delovni odbor »Obrtniškega tedna« v Ljubljani.

Josip Rebek, predsednik.

Domžale

Domžale so se jele probujati! Preko njih je zavel novi duh, duh onega pravega nacionalizma, ki je utelešen v organizaciji Narodne Odbrane.

Zbrali so se mladi nacionalni delavci, ki hočejo tudi v tem kraju vzbuditi svoje soobčane k narodni samozavesti.

Sestavil se je pripravljalni odbor Narodne Odbrane, ki je pripravljen, da bo v danem trenutku takoj začel orati nezorano ledino.

Tako smo imeli 19. minulega meseca sestanek s predavanjem br. Sancina, ki je govoril o smernicah in ideologiji NO. Predavanje je bilo zelo dobro zamišljeno in je doseglo zelo velik moralni uspeh, ker vem, da bo kal, ki je bila vržena ta večer v srca mladih nacionalistov, rodila tisočere sadove, katere bo mogla žeti ideja jugoslovanstva.

Želja nas vseh je, da bi dobili čimprej svobodne roke, da pridemo tako na realna tla, da bomo mogli orati nezorano ledino našega »tirolskega otoka« in ga zasejati s semenom jugoslovanstva. — Zdravo!

Triumf v Sofiji

Mučeništvo Balkana in njegovih narodov do l. 1918. je bilo veliko in krvavo. Od leta 1912., ko se na balkanskem nebu pojavi odrešilna zarja zbližanja in skupnega dela, pa do konca svetovne vojne so se morali posamezni balkanski narodi med seboj klati in uničevati. Srbija pa, ki je poleg vseh intrig in razočaranj visoko dvignila zastavo Balkana, njegove svobode in emancipacije od tujčevega zaleta in vmešavanja, je svoje junaštvo plačala z žrtvami, s kakršnimi si doslej še noben narod ni odkupil življenja. Ob koncu velike vojne se je iz Srbije rodila Jugoslavija, toda balkanske rane s tem še niso bile zaceljene in na balkanskem telesu so ostali še mnogi sledovi strupa, ki so ga desetletja vbrizgavali oni, ki za nas nikdar niso imeli niti srca niti razumevanja. Težko je bilo tedaj prevzeti iniciativo za kako zbližanje. V istem času so se začeli tudi namesto starih prerokov, ki so hoteli tod vršiti svoje lažnivo poslanstvo, približevati Balkanu novi mesije. Nesoglasnosti in spori preteklosti ter njih težka dediščina so ustvarili za njihove intrige zopet ugoden teren in vsak jugoslovanski patriot se je moral razžalostiti, ko je videl, kako se na Balkanu ponavlja stara nesrečna pesem.

Ta pesem pa, naj je donela s severa ali z zapada, se je glasila tako, da morajo ostati južni Slovani večno podjarmljeni. Treba jih je gospodarsko izkoriščati in politično pritiskati ter medsebojno nasilno odtujevati. Njih antagonizme je bilo treba vzdrževati in podpihovati z vsemi sredstvi, tako da bi se med seboj večno prepirali in izčrpavali v korist tretjega, ki naj bi si s tem trajno zagotovil oblast nad njimi. Edino s to politiko bi se dalo preprečiti, da prostrano področje na jugovzhodu Evrope od Julijskih Alp do Podonavske nižine ter Jadranskega in Črnega morja s svojim neizčrpnim naravnim bogastvom ne ostane zaprto imperialistični ekspanziji onih, ki že stoletja z večjim ali manjšim uspehom podjarmljajo te kraje in še danes svojih poskusov ne prikrivajo. Toda, ko si je nacionalna ideja v zadnjem času pridobila v evropskem duhu prvenstveno mesto, je tudi nas prevela zavest, da ne bo mogel ta pojav ostati brez vpliva na Balkanu ter da si bodo nove ideje kljub vsem zaprekam z elementarno silo utrle pot pri nas, v Jugoslaviji, predvsem pa v Bolgariji. Čeprav je razvoj zgodovine južne Slovane razdelil v dve državi, vendar sta kri in kultura ostali isti, da se kmet ob Strumici le malenkostno razlikuje od onega ob Vardarju ali Savi.

Da do tega spoznanja ni prišlo že davno prej, so deloma krivi profesorji, ki so dolgo časa vodili bolgarsko politiko, sicer v svojih strokah učenjaki in popolnoma na mestu. Toda nič ni nevarnejšega, kakor če narode vodijo profesorji, zlasti profesorji zgodovine. Ti se sklanjajo preveč nad zemljevide, nad dogodke, ki so nekoč bili in minuli in ki bi hoteli obnoviti propadlo preteklost. In tako so se sklanjali tudi bolgarski profesorji nad Samuila, San Stefano, eksarhat. Ta imena so jim neprestano lebdela pred očmi kot edina rešitev bolgarskega problema. Pozabili so, da te sanje danes niso ostvarljive, da pripadajo davni preteklosti, ki je ni mogoče več obuditi. Tudi Grki so si ob koncu velike vojne zamislili obnovo Bizanca, toda kmalu so se streznili pred realnostjo dogodkov ter si ustvarili edinstvo in samostojnost v okvirju današnjih prilik. Pred dvema letoma smo opazili, da se v Bolgariji pripravlja v pojmovanju naroda podoben preobrat ter smo ga pozdravili kot prvega glasnika svitanja na našem slovanskem jugu.

In ko je kralj Aleksander podvzel lansko leto potem svojo divno iniciativo, smo videli v dokaz naših domnev, da je naletel povsod na najlepši sprejem. Pokazalo se je, da se je v teh letih le nekaj bistvenega izpremenilo v duši bolgarskega naroda. O priliki turneje našega vladarja po Balkanu, so morali uvideti tudi najhujši pesimisti, da je težnja po sporazumu ne le pri nas, temveč tudi pri Bolgarih enako močna in da bo šla nova balkanska politika svojo zmagovito pot. Nobenega dvoma ni moglo biti, da je začelo prodirati med Bolgare vedno globlje pravilno razumevanje skupnih naših in njihovih interesov. Spoznanje, da se le v tesnem sodelovanju lahko ubranimo gospodarskih in političnih težav in da je naša svoboda in neodvisnost zajamčena le tedaj, če pozabimo preteklost in ustvarimo skupno bodočnost.

Da je to spoznanje danes zavzelo že vse sloje bolgarskega naroda, je pokazal triumf našega vladarja v bolgarski prestolici. Ne vojska, ne policija nista mogli zadržati silen polet množic, ki so hotele izkazati našemu vladarju ljubezen in spoštovanje bratskega naroda. In v tem leži ravno prevažni pomen sofijskega poseta: Bolgarija prostovoljno in navdušeno pristaja k sporazumu obeh slovanskih narodov evropskega juga. Pred meseci, ko smo videli, da so začele težnje po političnem zbliževanju zavzemati vedno širši razmah, so se pojavljali skeptiki, govoreč, da je želja za zbližanjem le na jugoslovanski strani, da jo pa bolgarske množice odklanjajo in da jo odklanja tudi novi režim ter se povrača k nekdanji bolgarski politiki teritorialnih zahtev. Dogodki v Sofiji so sedaj porušili do tal to bajko, ki so jo širili iz znanih in sovražnih nam virov. Režim Kimona Georgijeva je sedaj očitno dokumentiral, ne le da hoče nadaljevati pod njegovim prednikom začeto delo, temveč da mu hoče dati celo novega pogona in nove vsebine, a ogromne množice kmetskega prebivalstva, ki so obrobljale v teh dneh sofijske ulice, so s svojimi klici dale svoj pristanek tej politiki in duška svojemu veselju, da je slednjič Bolgarija krenila na edino pravo pot.

Sprejem našega vladarja v Sofiji nam nudi torej jasen dokaz, da se v bratski Bolgariji spontano in naglo bude čustva bratstva in ljubezni in da se tam probuja vsejugoslovansko čustvovanje, ki je bilo dolgo časa zasuto pod pepelom strašnega požara, v katerem sta se borila drug proti drugemu dva brata za tuje račune. Prišlo pa je slednjič spoznanje in širom Balkana je zavel prijeten veter razumevanja in začelo je kliti seme obojestranske ljubezni. Ta setev neprestano in nevzdržno napreduje. Sestanek vladarjev v Sofiji je pokazal njene prve uspehe in skupno željo, da se obe državi najdeta na enotni in čvrsti slovanski liniji. Tukaj v našem domu med nami samimi se nahaja vir sreče, blagostanja in napredka obeh narodov, tukaj je tudi pravi ključ balkanskega miru.

dr. Stanko Jug.

Službene vesti

Središni Odbor Narodne Odbrane v Beogradu je na osnovi člena 8 odstavka V naših pravil pod št. 5323 od 14. IX. 1934 potrdil novo izvoljene odbore naslednjih krajevnih organizacij:

Polje—Vevče:

Predsednik: Dr. Jenko Andrej, banzdravnik, Vevče;

podpredsednik: Pogačnik Joško, poštni uradnik, Polje;

tajnik: Lešnjak Mirko, tovar. nam., Polje;

blagajnik: Schauer Joško, restavrater, Vevče;

odborniki: Hromc Stane, ključavničar, Vevče;

ing. Kokalj Zdenko, Vevče;

Kuhar Janko, ind. blag., Polje;

Požar Ciril, gostilničar, Zalog;

Tomšič Franc, žel. nam., Vevče.

Nadzorni odbor:

Člana: Jeriha Dominik, vratar Zadvor in ing. Reš Herman, Vevče.

Gospodinje! Za okras stanovanj kupujte domače izdelke. Lepi so in okusni. S tem dajete dela našim rokam. Pobijajte brezposelnost!

Ureja in izdaja za Narodno obrambno tiskovno zadrugo, r. z. z o. z., Miroslav Matelič. — Tiska tiskarna Merkur (predstavnik Otmar Mihalek). Oba v Ljubljani.